

РАННЬОФЕОДАЛЬНА

ДЕРЖАВА

І ПРАВО

План

1. Особливості феодальної держави і феодального права
2. Виникнення ранньофеодальної держави у франків
3. Державний лад
4. Суспільний лад
5. Право франків

Особливості феодальної держави і феодального права

Економічною основою феодалізму була власність феодала на засоби виробництва (передусім на землю). При цьому безпосередній виробник (селянин) перебував у цілковитій залежності від феодала.

Форми виникнення феодальної держави і права

1) виникнення феодальної держави і права безпосередньо з розкладом родового ладу і зародженням класового суспільства (Русь)

2) трансформація рабовласницької держави і права у феодальну державу і право (Візантія)

3) формування феодальної держави і права внаслідок завоювання (Франкське королівство)

Етапи розвитку феодалної держави

- **ранньофеодална монархія (V-IX ст.);**
- **сеньйоріальна монархія (X-XIII ст.);**
- **станово-представницька монархія (XIII-XVI ст.);**
- **абсолютна монархія (XVI-XVIII ст.).**

Структура суспільства

король

герцоги

графи

барони

лицарі

селяни

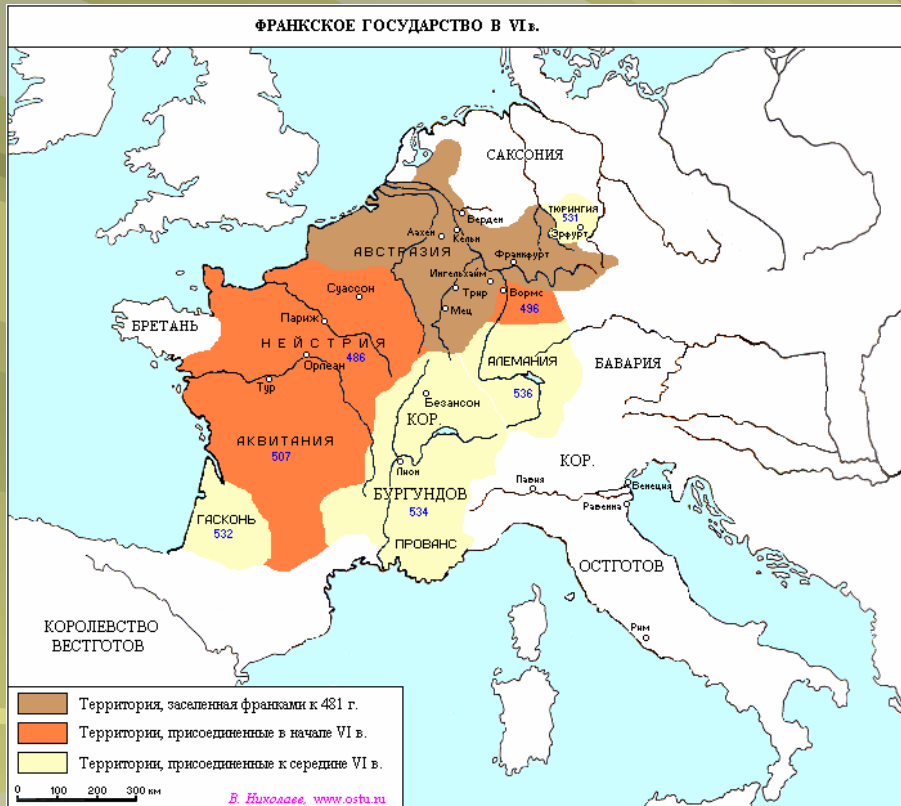

міщани

Характерні риси феодального права

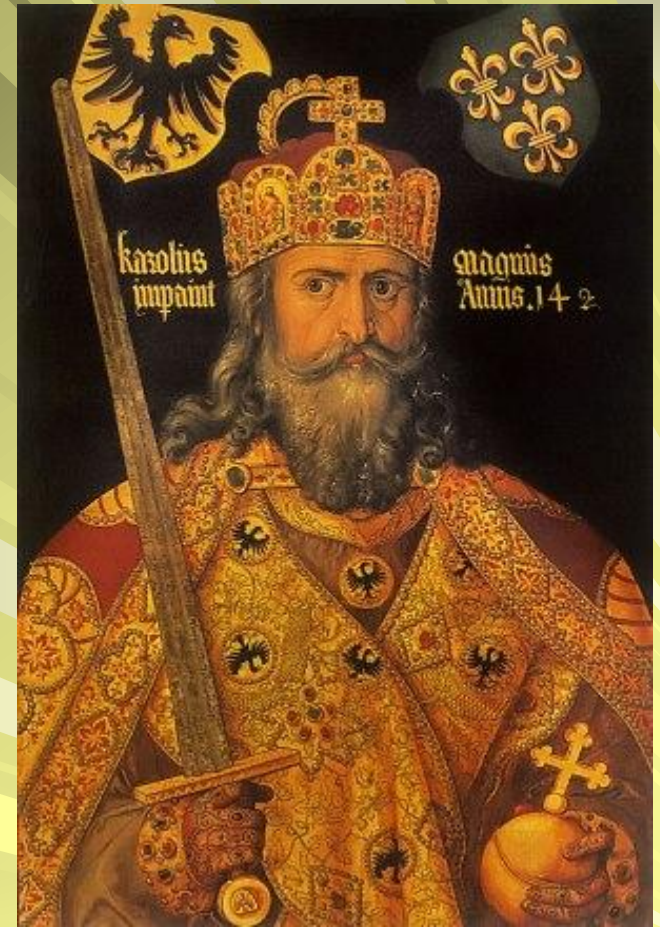
- Феодальне право прийнято називати «кулачним» правом - правом сильного;
- затвердження поділу суспільства на стани ;
- закріплення переваг панівного класу;
- немає поділу на галузі права;
- натомість існував такий поділ: ленне (вотчинне) право, церковне (канонічне) право, доменіальне (королівське) право, міське (магдебурзьке) право.
- значний вплив на правові норми мали релігійні приписи.
- рецепція римського права

франки

Спершу салічні франки оселялися на території Галлії - провінції Римської імперії, захищаючи її кордони. Після падіння Західної Римської імперії салічні франки на чолі з Хлодвігом I (465-511 рр.) 486 р. захопили Галлію, а потім підкорили населення, що жило в долині Рейну. Згодом війська Хлодвіга захопили землі королівства Бургундії, Тюрінгів на Ельбі та баварців на Дунаї.

■ Королівство франків досягло розквіту за часів правління Карла Великого (768-814 рр.), який прагнув створити єдину централізовану державу через об'єднання германських племен із романськими на засадах християнської віри.

■ У 800 р. Карл Великий був коронований у Римі короною імператора

Розпад імперії

У 843 р. у Вердені три брати, онуки Карла Великого, підписали договір (трактат) про поділ імперії на три частини. Східна частина франкської держави відійшла Людовікові Німецькому (це майбутня Німеччина); західна - Карлові Лисому (Франція); Північна Лотарингія, Північна Італія - Лотареві (Італія).

державний лад

король

майордом
(голова королівської
адміністрації)

“березневі поля”

сенешаль
(управитель королівським двором)

маршал (начальник кінноти)

двірцевий
граф (очолював королівський суд)

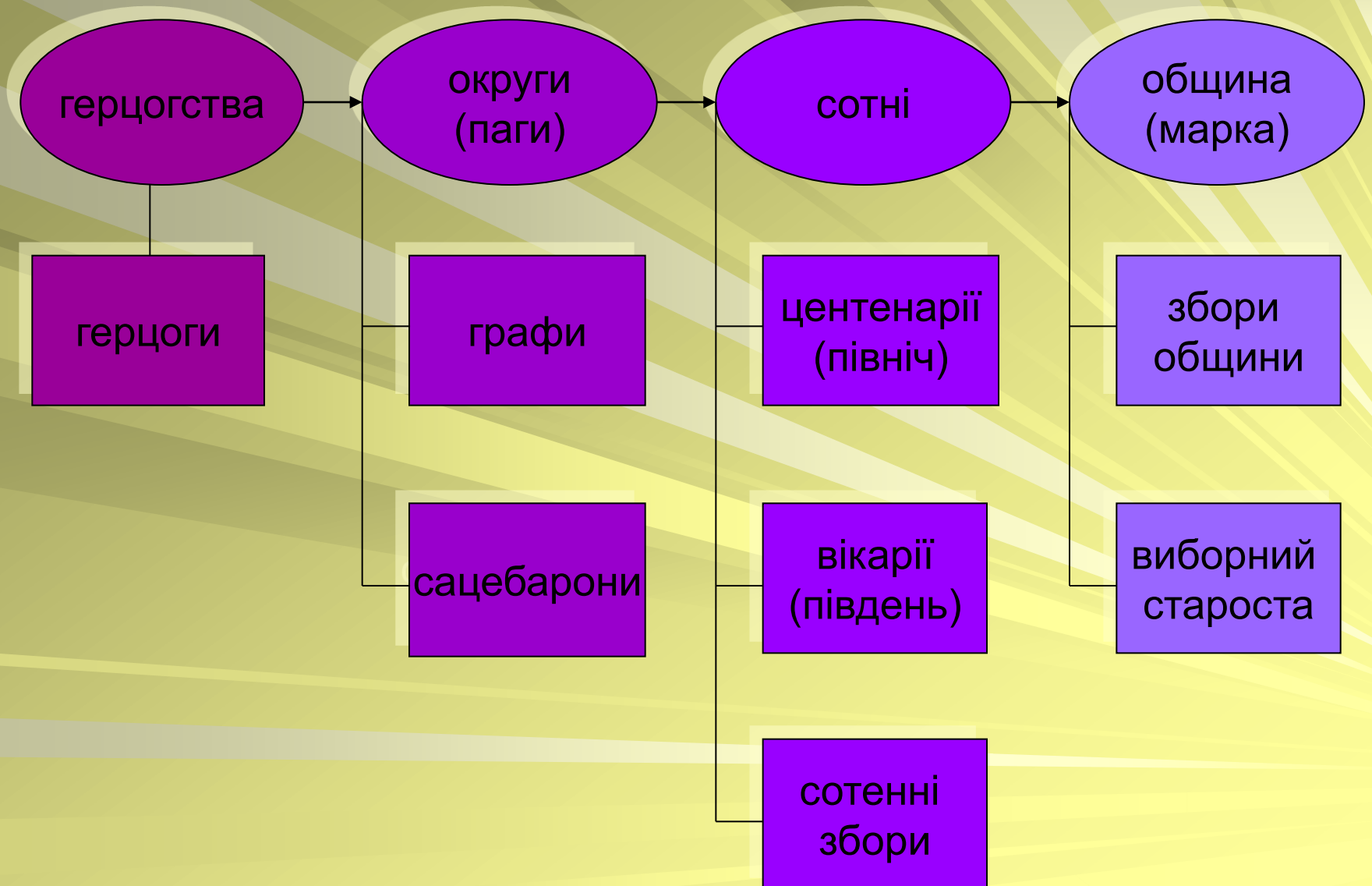
камерарій (завідував скарбницею)

референдарій (керував
канцелярією)

королівська
рада

вище духовництво

Місцеве управління

Суспільний лад франків

король

феодали (світські й духовні)

вільне населення: вільні франки,
вільні римляни

напіввільні франки (літи), колони

раби (патріархальний характер)

З розпадом селянської общини - марки - селяни потрапляли в залежність від великих землевласників - світських і духовних феодалів.

Перехід у залежне положення відбувалося у різних формах:

- за проханням селянина про заступництво феодала - **комендації**;
- з одержанням земельних наділів - **прекаріїв**, за які селяни повинні були відробляти панщину або сплачувати оброк;
- з установленням незалежності від юрисдикції державної влади (судової, поліцейської, фінансової) - **імунітети**.

З часом різниця у правовому становищі між вільним населенням, напіввільним і рабами зникає: селяни втрачали землю і свободу, рабам надавали землю у користування, так формувався клас залежних селян - кріпаків

Право Франків

Хлодвіг (481-511 рр.)

«Салічна правда» - видатна пам'ятка ранньофеодального права салічних франків, складена на межі V-VI ст., за правління Хлодвіга після прийняття християнства. У ній письмово закріплено перелік правових звичаїв салічних франків

Характерні риси:

- формалізм: усі правові дії та акти відбувалися відповідно до суворо встановленої форми, порушення якої позбавляло акт і дії законної юридичної сили

- казуїстичність: передбачала конкретні випадки правопорушень і відповідні покарання за них за відсутності загальних, абстрактних понять злочину і покарання.

Салічна правда

Головне завдання - захист приватної власності панівної верхівки.

Право власності

У приватній власності перебували рухомі речі. Найбільша цінність – худоба.

Верховним власником землі вважався король, опосередкованим – община;

Община розподіляла землю між сім'ями;

Огороджена земля недоторканна, врожай – приватна власність

Купівля-продаж землі не згадується

злочини

покарання

проти особи

штраф

проти власності

конфіскація майна

проти правосуддя

тілесні (до рабів)

порушення
королівського
миру

оголошення
винного поза
законом

смертна кара (у
виняткових
випадках)

Головні риси судового процесу

процес мав змагальний характер

цивільний і кримінальний процес здійснювалися в однаковій процесуальній формі

процес починався за ініціативи потерпілого

суд лише оцінював докази, досудового розслідування не було

обидві сторони процесу мали формально однакові процесуальні права та обов'язки.

судовий розгляд здійснювався з дотриманням суворих формальностей.

нез'явлення без поважних причин до суду, неправдиві свідчення, відмова свідків брати участь у процесі каралися

затримання
правопорушника на
місці вчинення
злочину

власне зізнання
обвинуваченого
(дозволялося
катування рабів)

показання свідків

докази

показання
співприсяжників –
свідків доброї
слави
обвинуваченого

ордалії
(випробування)
вогнем, залізом,
водою

Використана література:

Історія держави і права зарубіжних країн:
Навчальний посібник /О.М. Джужа, Т.А. Третьякова,
В.С. Калиновський, О.І. Анатольєва та ін. – К.: НАВС,
2012.

Тематичний довідник з історії держави і права
зарубіжних країн / Т.А. Третьякова, О.І. Анатольєва,
С.В.Губар. – К., 2007. – 159 с.

История государства и права зарубежных стран:
Учебник для вузов: В 2 ч. / Под ред. Н. А.
Крашенинниковой, О. А. Жидкова. - М., 1998-1999.

Всемирная история: Закат Римской империи.
Раннее средневековье / А.Н. Бадак, И.Е. Войнич,
Н.М. Волчек и др. – Минск: Харвест; М.: АСТ, 1999. –
1048 с.